

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005311

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-09-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Смирнов Олександр Володимирович

2. Oleksandr Smyrnov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: ОП 48177 Філологія

Дата захисту: 25-09-2026

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16102

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01.27.17

Тема дисертації:

1. Універсум ліро-епосу про Голодомор
2. The Literary Universe of Lyric-Epic Texts about the Holodomor

Реферат/анотація:

1. Дисертація «Універсум ліро-епосу про Голодомор» містить 260 сторінок. Для виконання роботи опрацьовано 260 джерел. Мета дослідження – комплексний літературознавчий аналіз ліро-епічних творів про геноцид українського народу 1932–1933 рр. крізь призму категорії універсуму як моделі всеохопного буття тексту. У ході виконання роботи виконано такі завдання: 1) виявити еволюційні патерни літературознавчої рецепції категорії універсуму твору для вироблення коректного уявлення про її діапазон; 2) визначити специфіку апікабельності та спектр компонентів художнього світу; 3) простежити спільний фундамент соціопсихологічних і фізичних факторів, що лежать в основі тотальної естетичної дійсності ліро-епосу про Голодомор; 4) охарактеризувати трансформацію біографічного матеріалу в текстуальні первні; 5) описати естетичні інтенції та їх формально-змістове втілення в ліро-епічній літературі про події 1932–1933 рр.; 6) пояснити умови генези й розвитку сюжетно- композиційних конструктів аналізованих творів про Великий голод; 7) сформувати цілісне уявлення про універсум ліро- епосу про Голодомор. Об'єкт дослідження – 10 поем і 1 дума про реалії 1932–1933 рр.: «Про що шептав вітер» О. Мусієнка, «Дума про

голод» Є. Мовчана, «Прокляті роки» Юрія Клена, «Моя доба» Яра Славутича, «Село» І. Качуровського, «Хрест» М. Руденка, «У РА НА» Ю. Тарнавського, «Лубни» Н. Баклай, «Біль» І. Кірімова, «Голодомор» Н. Виноградської, «Червоне пекло» Л. Бенедишин. Предмет дослідження – процеси оформлення й функціонування естетично-інтенціональних систем названих текстів, а також пов'язані з ними зовнішні чинники. Методи дослідження. Робота базується на принципах холізму й відзначається тяжінням до міждисциплінарного, діалектичного, комплексного підходу. Вивчення еволюційної динаміки категорії універсуму провадилося крізь призму історії ідей, концептуальної історії, археології знання, а також спектру загальнонаукової методології, де чільне місце належить дедукції, узагальненню, систематизації, класифікації та поясненню. Уявлення про художній світ виформовується на метатеоретичних засадах, з установкою на абстрагування та високий рівень узагальнення (щоб теоретична модель була релевантною для всього літературного спектру), із залученням синтезу, дедукції, систематизації, концептуалізації, категорійного аналізу, моделювання. Позиціонування запропонованої моделі тотальної мистецької дійсності тексту вимагало апелювати до ізоморфного й компаративного аналізу, герменевтичного, феноменологічного, детерміністичного, психоаналітичного й рецептивного підходів на загальному полотні аналогічної критики з відчутними акцентами на методах аналогії, узагальнення й пояснення. Ліро-епос про Голодомор досліджено з огляду на методологічні імплікації розробленої теоретичної моделі. В основі студіювання передумов генези і тригерів експансії універсумів текстів лежать біографічний, психоаналітичний, соціологічний методи, студії травми, деконструктивізм. Ядро поетики творів розглядається крізь призму культурно-історичного, жанрово-стильового, структурного, формального, інтертекстуального, феноменологічного й герменевтичного методів, рецептивної естетики. Дослідження змістових шарів і процесів сюжетотворення також потребувало залучення наратологічного, композиційного й елементів хронотопного аналізу, аксіологічного і гносеологічного методів на рівні із широким спектром загальнонаукової методології: класифікацією, узагальненням, конкретизацією, поясненням, аналізом, синтезом тощо. Для визначення спільних і диференційних рис ліро-епічної літератури про Великий голод використано компаративний метод. Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації вперше подається повноцінна історія літературознавчої рецепції категорії універсуму, встановлюються хронологічні межі цієї теоретичної концепції, витрактуються особливості зміни дослідницьких орієнтирів від поч. XVII ст. і до сьогодення (донині вважалося, що художній світ – термінологічний новотвір XX ст., великий масив еволюційних рухів поняття до уваги не брався). На основі комплексного огляду праць виводиться уявлення про недиференційовану й диференційовану інтерпретацію тотальної естетичної дійсності. Для заповнення наукової лакуни невизначеності меж текстового буття пропонується модель із шести опозицій, котрі окреслюють світ твору. Пояснюється категорійна специфіка універсуму, деталізуються етапи його функціонування, проводяться паралелі з фізичними процесами матеріального всесвіту, їх міфологічно-філософськими інтерпретаціями. Робота містить першу спробу комплексного аналізу ліро-епосу про Голодомор, зокрема, єдину в аспекті апелювання до літературного спектру XX–XXI ст., у процесі якої з'ясовуються важливі деталі осмислення травматичного досвіду в національній пам'яті й на текстуальному полотні, встановлюються ментальні креативні спонуки та суспільно-політичні реалії, якими вони породжені.

2. The PhD thesis "The Literary Universe of Lyric-Epic Texts about the Holodomor" comprises 260 pages and draws on 260 sources. The aim of the study is a comprehensive literary analysis of lyric-epic works about the 1932–1933 genocide of the Ukrainian people, viewed through the category of the literary universe as a model of the text's all-encompassing being. The study set out to accomplish the following tasks: 1) identify the evolutionary patterns in the literary-critical reception of the category of the literary universe of a work, in order to arrive at an accurate picture of its scope; 2) determine the specific applicability and range of components of the artistic world; 3) trace the common foundation of socio-psychological and physical factors underlying the total aesthetic reality of lyric-epic works about the Holodomor; 4) characterize the transformation of biographical material into textual elements; 5) describe the aesthetic intentions and their formal and substantive realization in lyric-epic literature about the events of 1932–1933; 6) explain the conditions of genesis and development of the plot and compositional structures in the works under analysis about the Great Famine; 7) form a holistic picture of

the literary universe of lyric- epic works about the Holodomor. The object of the study is 10 poems and 1 duma about the realities of 1932–1933: "Pro shcho shepotav viter" by O. Musiienko, "Duma pro holod" by Ye. Movchan, "Prokliati roky" by Yurii Klen, "Moia doba" by Yar Slavutych, "Selo" by I. Kachurovskiy, "Khrest" by M. Rudenko, "U RA NA" by Yu. Tarnavskiy, "Lubny" by N. Baklai, "Bil" by I. Kirimov, "Holodomor" by N. Vynohradska, and "Chervone peklo" by L. Benedyshyn. The subject of the study is the processes by which the aesthetic-intentional systems of these texts take shape and function, along with the external factors connected to them. Methods. The work is grounded in the principles of holism and is marked by a leaning toward an interdisciplinary, dialectical, and comprehensive approach. The study of the evolutionary dynamics of the category of the literary universe was conducted through the lens of the history of ideas, conceptual history, and the archaeology of knowledge, together with a range of general scholarly methods, among which deduction, generalization, systematization, classification, and explanation play a leading role. The conception of the artistic world is built on a metatheoretical basis, aimed at abstraction and a high degree of generalization – so that the theoretical model would be relevant across the entire literary spectrum – and draws on synthesis, deduction, systematization, conceptualization, categorial analysis, and modeling. Positioning the proposed model of the total artistic reality of the text required drawing on isomorphic and comparative analysis, as well as hermeneutic, phenomenological, deterministic, psychoanalytic, and reader-response approaches, set against the broader background of anagogical criticism, with particular emphasis on the methods of analogy, generalization, and explanation. The lyric-epic literature on the Holodomor is examined in light of the methodological implications of the theoretical model developed in the study. The investigation of the preconditions for the genesis and the triggers of the expansion of the texts’ literary universes rests on biographical, psychoanalytic, and sociological methods, along with trauma studies and deconstruction. The poetic core of the works is examined through the lens of cultural-historical, genre-stylistic, structural, formal, intertextual, phenomenological, and hermeneutic methods, as well as reader-response theory. The study of the layers of content and the processes of plot formation likewise called for narratological, compositional, and partly chronotopic analysis, as well as axiological and epistemological methods, alongside a broad range of general scholarly methods: classification, generalization, specification, explanation, analysis, synthesis, and so on. A comparative method was used to identify the shared and distinguishing features of lyric-epic literature on the Great Famine. Scientific novelty of the results obtained. The dissertation offers, for the first time, a full history of the literary-critical reception of the category of the literary universe; it establishes the chronological boundaries of this theoretical concept and traces the shifts in scholarly perspective from the early seventeenth century to the present day (until now it had been assumed that the artistic world was a terminological coinage of the twentieth century, and the substantial body of the concepts earlier evolution had not been taken into account).

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Смирнов О. В. Метафізичний дискурс поеми «Хрест» М. Руденка. Мова. Література. Фольклор : наук. журн. Запоріжжя : ВД «Гельветика». 2023. № 2. С. 65–73.
- Смирнов О. В. Поетика експресіонізму в ліро-епосі про Голодомор. Studia Methodologica : наук. журн. Тернопіль : ВД «Гельветика». 2024. № 58. С. 156–169.

- Смирнов О. В. Ліро-епос про Голодомор: від задуму – до реалізації. *Folium : наук. журн. Івано-Франківськ : ВД «Гельветика»*. 2025. № 6. С. 163–173.
- Смирнов О. В. Неоромантична образність поем про Голодомор. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки : зб. наук. пр. Кропивницький : ВД «Гельветика»*. 2025. № 3. Т. 2. С. 214–225
- Смирнов О. В. Фольклорні інтенції ліро-епосу про Великий голод. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія : зб. наук. пр. Одеса : ВД «Гельветика»*. 2025. № 74. Т. 2. С. 74–81.
- Смирнов О. В. Специфіка сюжетотворення в поемі Л. Бенедишин «Червоне пекло». *Література й історія : матеріали Всеукр. наук. конф. (м. Запоріжжя, 17–18 лист. 2022)*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. С. 271–273.
- Смирнов О. В. Поліжанрова специфіка поеми Н. Виноградської «Голодомор». *Українська література в просторі культури і цивілізації : зб. наук. пр. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023*. С. 118–121.
- Смирнов О. В. Організація наративу про Голодомор у поемі Яра Славутича «Моя доба». *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2023)*. Харків : Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 80–83.
- Смирнов О. В. Аксиологічні домінанти поеми Ю. Тарнавського «У РА НА» крізь призму подій Голодомору. *Мова й література у проекції різних наукових парадигм : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21 квіт. 2023)*. Полтава : Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, 2023. С. 119–123.
- Смирнов О. В. Психологізм у поемі Юрія Клена «Прокляті роки». *Молода наука-2023 : зб. наук. пр. : у 5-ти т. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023*. Т. 1. С. 279–282.
- Смирнов О. В. Риси неокласицизму в поемі Юрія Клена «Прокляті роки». *Інноваційні дослідження та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті : зб. тез наук. доп. (м. Рівне, 19 жовт. 2023)*. Рівне : Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка С. Дем'янчука, 2023. Ч. 3. С. 97–99.
- Смирнов О. В. Загальнолюдські цінності в поемі І. Качуровського «Село». *Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 10 лист. 2023)*. Полтава : Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, 2023. С. 150–153.
- Смирнов О. В. Часові виміри Голодомору в поемі Яра Славутича «Моя доба». *Запорізькі філологічні читання : зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. (м. Запоріжжя, 16–17 лист. 2023)*. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 115–118
- Смирнов О. В. Події Голодомору в поемі Н. Баклай «Лубни». *Політика пам'яті. Досвід Європи для України : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Запоріжжя, 17–18 лист. 2023)*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 152–156.
- Смирнов О. В. Композиційні особливості поеми І. Кірімова «Біль». *Актуальні проблеми слов'янської філології : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (5–6 груд. 2023)*. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. С. 49–51.
- Смирнов О. В. Особливості художнього моделювання реалій Голодомору в «Думі про голод» Є. Мовчана. *Українська література в просторі культури й цивілізації : зб. наук. пр. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024*. С. 128–130.
- Смирнов О. В. Голодомор у поемі Г. Жученка «Моя доба». *Молода наука-2024 : зб. наук. пр. : у 5-ти т. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024*. Т. 2. С. 200–203.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0122U001938

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколаєнко Валентина Миколаївна
2. Valentina M. Nikolayenko

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0493-3425

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пухонська Оксана Ярославівна
2. Oksana Y. Pukhonska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0543-4847

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57217382399

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Богданова Марина Миколаївна

2. Maryna N. Bogdanova

Кваліфікація: к.філол.н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0361-6751

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Проценко Оксана Анатоліївна

2. Oksana A. Protsenko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1422-3427

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Горбач Наталія Вікторівна

2. Nataliia Horbach

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7743-9845

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради

Ніколова Олександра Олександрівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні

Ніколова Олександра Олександрівна

Відповідальний за підготовку
облікових документів

Дребезов Денис Олегович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна